

PRŮVODCE MEZINÁRODNÍM KLIMATICKÝM VYJEDNÁVÁNÍM

Již od roku 1992 se každoročně zástupci většiny světových států scházejí na summitu Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, kde rokují o tom, jak zamezit globálním změnám klimatu. Jak tato jednání vypadají, co je jejich cílem, zda a proč jsou důležitá, jakou roli hraje veřejnost a proč se dosud nedaří celosvětově emise skleníkových plynů omezovat? To jsou otázky, na které alespoň částečně odpovídá tato publikace.

1. ÚVOD

Změna klimatu jako globální problém, Mnohostranné environmentální úmluvy, UNFCCC jako cesta ke globálnímu řešení?

Nešlo by asi najít příhodnější příklad **globálního problému**, který vyžaduje i **globální řešení**, než je změna klimatu. Emise skleníkových plynů na kterémkoliv místě planety přispívají k zesílení skleníkového efektu stejně. Podobně negativní dopady změny klimatu postihnou obyvatele na celém světě bez ohledu na vlastní příspěvek k problému. Na úspěšném řešení těchto problémů je potřeba se dohodnout v co nejširším kroužku, nejlépe celosvětově. Pokud by jen někteří snižovali emise a jiní je dále neomezeně zvyšovali, katastrofickému nárůstu teplot se těžko vyhneme.

Mezinárodní klimatická jednání na půdě **OSN** doplňují řadu dalších oblastí, ve kterých se svět snaží dohodnout na společném postupu v oblasti ochrany životního prostředí. V roce 1972 se ve Stockholmu konala první konference OSN o životním prostředí. Od té doby se zrodilo mnoho mezinárodních smluv – týkajících se ochrany pralesů nebo vod, nebezpečných odpadů, kyselých dešťů, ozónové díry, těžkých kovů či lovu velryb. Příkladem podobné široce známé a úspěšné mnohostranné environmentální smlouvy je Vídeňská úmluva na ochranu ozónové vrstvy (1985) a Montrealský protokol o látkách, které poškozují ozónovou vrstvu. Vědecké poznání, podpora veřejnosti a politická vůle přispěly k výraznému omezení produkce plynů poškozujících ozónovou vrstvu a rychlému uvedení alternativních látek na trh.

V roce 1990 vědci sdružení v **Mezivládním panelu ke klimatické změně** (Intergovernmental Panel on Climate Change, zkráceně IPCC) zveřejnili první zprávu shrnující soudobé vědecké poznání, ve které varovali: emise skleníkových plynů produkované lidstvem přispívají k oteplování planety, a následky těchto změn mohou být katastrofické. Bylo to poprvé, kdy si svět vážně uvědomil, že ohromné množství spalovaných fosilních paliv může ovlivnit celoplanetární klima a tím i naše podmínky pro život. Změna klimatických podmínek, na jejichž relativní stabilitě je lidstvo závislé, může mít kromě ekologických i dalekosáhlé ekonomické a sociální důsledky. Teplejší podnebí, mizející horské ledovce, méně vody v řekách, změna množství srážek, vyšší mořská hladina či více extrémních klimatických jevů ohrožují životy stamiliónů lidí po celém světě, zvláště v chudších zemích. Toto je také důvod, proč se rozvojové země tolik angažují v této oblasti. Přestože jejich historický příspěvek k obsahu skleníkových plynů v atmosféře je malý, **dopady měnícího se klimatu budou nejvíce trpět právě obyvatelé nejchudších zemí.**

Politická reakce na zprávu vědeckého panelu IPCC o změnách klimatu na sebe nenechala dlouho čekat. V roce 1992 se zástupci států dohodli na společné cestě k řešení tohoto problému a nastartovali již dvacet let dlouhou mašinerii vyjednání. Tato jednání měla dílčí úspěchy, ale hlavní úkol stále není splněn – emise skleníkových plynů stoupají a hrozby oteplujícího se světa se stávají realitou dneška.

2. STRUČNÁ HISTORIE MEZINÁRODNÍHO KLIMATICKÉHO VYJEDNÁVÁNÍ

Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (UNFCCC), Kjótský protokol

V roce 1992 byla na světovém summitu o životním prostředí v Riu schválena **Rámcová úmluva OSN o změně klimatu** (UN Framework Convention on Climate Change, zkráceně UNFCCC), která začala platit v roce 1994. Na místě ji podepsalo 154 států. Během dalších let úmluvu ratifikovalo celkem 195 států.

United Nations
Framework Convention on
Climate Change

Oficiální logo UNFCCC

Signatáři úmluvy se dohodli na hlavním cíli „**stabilizovat (globální) emise skleníkových plynů na úrovni, která zamezí nebezpečnému lidskému zásahu do klimatického systému**“. Důležitou součástí dohody byl princip společné, ale diferencované odpovědnosti. Ten říká, že ekonomicky vyspělé průmyslové země nesou hlavní zodpovědnost za rostoucí koncentrace skleníkových plynů v atmosféře, přičemž jejich povinností je i poskytovat pomoc rozvojovým zemím. Smlouva však neobsahuje žádné konkrétní kvantifikované závazky a jasný scénář snižování emisí skleníkových plynů.

V dalších letech po schválení Úmluvy probíhala jednání, která měla za cíl konkretizovat závazky ke snižování emisí. Dne

11. prosince 1997 se delegátům na třetí konferenci smluvních stran Úmluvy (3th Conference of Parties, zkráceně COP 3) podařilo dojednat **Kjótský protokol**, historicky první právně závaznou dohodu, která signatáře řady průmyslových zemí zavazuje snížit exhalace skleníkových plynů od roku 1990 do roku 2012¹ v průměru o 5,2 %. Několik dalších let se dojednávaly podrobnosti protokolu a také se čekalo na oficiální ratifikaci jednotlivými signatářskými státy. Protokol vstoupil oficiálně v platnost až v roce 2005.

V roce 2009 se v dánské Kodani konala patnáctá výroční konference Úmluvy (COP 15). Za účasti desítek hlav států, včetně prezidentů většiny největších světových znečišťovatelů, se podařilo dosáhnout sjednání **Kodaňské dohody**. Původně očekávaná nová globální dohoda s právně vymahatelnými závazky však nebyla přijata, Kodaňská dohoda je toliko politickým prohlášením. Průmyslové země v ní uvedly své cíle ve snižování emisí skleníkových plynů do roku 2020 (byť ne ve formě protokolu a nepříliš ambiciózní). Signatáři se také shodli, že by průměrná globální teplota **neměla stoupnout o více než 2°C**². Součástí Dohody byla i příloha se závazky jednotlivých států ke snižování emisí. Součet těchto závazků se ale zdaleka neblíží tomu, co je potřeba udělat k zamezení nárůstu teplot nad 2°C. V rámci Kodaňské dohody průmyslové státy také přislíbily, že do roku 2012 poskytnou chudým zemím 30 miliard dolarů na adaptační opatření a na rozvoj nízkouhlíkového hospodářství. Tato finanční pomoc se má postupně zvýšit až na 100 miliard dolarů ročně do roku 2020.

Na konci roku 2012 se delegáti UNFCCC setkali v Dauhá v Kataru (COP 18). Státy se konečně dohodly, že **druhé období Kjótského protokolu** začne lednem 2013 a skončí v roce 2020. K cílům pro snižování emisí skleníkových plynů ve formě protokolu se však kromě EU přihlásilo jen několik dalších zemí jako například Austrálie či Norsko, celkově reprezentujících přibližně 15 % světových emisí CO₂. Chybí však Rusko, USA, Japonsko, Kanada a další velcí znečišťovatelé. Nevládní organizace či rozvojové země, které změna klimatu zasáhne nejvíce, kritizovaly kromě malého množství států i nedostatečnou velikost závazků – signatáři chtějí snižovat emise v průměru o pouhých 18 % oproti roku 1990.

Kromě Kjótského protokolu se v Kataru jednalo o **nové celosvětové dohodě** o snižování emisí skleníkových plynů. Ta by měla zahrnout i státy, které nikdy nebyly nebo již nechtějí být součástí Kjótského protokolu. Dohoda by se měla zrodit v roce **2015, začít platit v roce 2020** a v případě úspěchu by prolomila tradiční a zastaralé rozdělení na rozvíjenuté a rozvojové státy. Vždyť dosud platná Úmluva konzervuje ekonomickou realitu ze začátku devadesátých let minulého století a neodráží stabilní ekonomický sprint Jižní Koreje, Číny, Brazílie nebo právě některých arabských zemí jako je Katar či Spojené Arabské emiráty.

Roku 2013 konference UNFCCC proběhne v Polsku, v roce 2014 pravděpodobně v Chile a konečně v roce 2015 ve Francii.

¹ Jedná se průměr emisí v letech 2008-2012

² Do konce století oproti teplotám před průmyslovou revolucí.

Vývoj mezinárodního vyjednávání o ochraně klimatu na půdě OSN

- 1988 Byl založen **Mezivládní panel pro klimatickou změnu** (IPCC), orgán celosvětové vědecké spolupráce v otázkách klimatu.
- 1990 Panel IPCC uveřejnil svou **první hodnotící zprávu**, která potvrdila a shrnula dosavadní domněnky o závažnosti změny klimatu.
- 1992 Schválena **Rámcová úmluva o změně klimatu**.
- 1994 Smlouva vstupuje v platnost.
- 1997 Dohodnut **Kjótský protokol**.
- 2001 Česká republika ratifikuje Kjótský protokol.
- 2005 Kjótský protokol vstupuje v platnost díky tomu, že jej konečně ratifikovalo i klíčové Rusko.
- 2009 Austrálie přistupuje ke Kjótskému protokolu.
- 2009 15. konference UNFCCC v Kodani končí neúspěchem, namísto protokolu, který by zavazoval všechny významné znečišťovatele ať už v rozvinutém či rozvojovém světě vzniká pouze politická deklarace.
- 2011 Kanada odstupuje od Kjótského protokolu.
- 2012 Schváleno druhé období Kjótského protokolu pro období 2013 - 2020.

Obrázek: 18. konference UNFCCC v katarském Dauhá (prosinec 2012)

3. KLIMATICKÝ BABYLON ANEB NEJDŮLEŽITĚJŠÍ TÉMATA VYJEDNÁVÁNÍ

Snižování emisí skleníkových plynů, adaptace na změnu klimatu, financování opatření v rozvojových zemích, uhlíkové trhy, ochrana pralesů

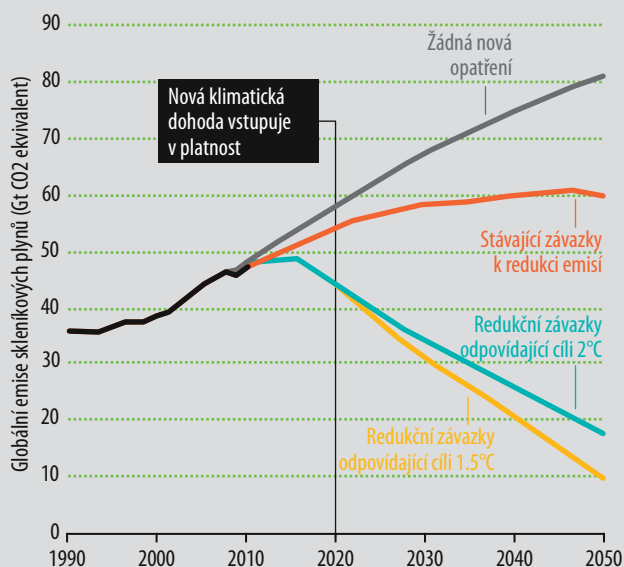
Snižování emisí skleníkových plynů je nejdůležitější součástí klimatických vyjednávání, nicméně diskuse se vedou i v mnoha dalších oblastech a tématech, jako jsou adaptace na změnu klimatu, financování opatření v rozvojových zemích, přenos udržitelných technologií, uhlíkové trhy či ochrana pralesů. Všechna tato témata jsou integrální součástí celého procesu a nelze si už představit, že by bylo dosaženo celosvětové dohody ve snižování emisí bez dohody ve zmiňovaných přidružených oblastech.

Snižování emisí skleníkových plynů

Snaha o snížení antropogenních emisí skleníkových plynů je nejdůležitější součástí vyjednávání. Státy se většinou shodnou na tom, že chtějí zamezit nárůstu průměrné globální teploty o 2 °C a více oproti období před průmyslovou revolucí³. Tento limit je považován za mez, jejíž překročení by mohlo způsobit nevratné změny v klimatickém systému. Cíle lze pravděpodobně dosáhnout, pokud lidstvo sníží globální emise skleníkových plynů do roku 2050 nejméně na polovinu. O tom, kdo, kdy a o kolik má snižovat emise se vedou největší spory. Redukční cíle, které mnohé země představily, ve svém souhrnu k dosažení výše uvedené mety zdaleka nestačí. Na jedné straně jsou cíle rozvinutých zemí nedostatečné, na druhé straně se velké rozvojové země k absolutním redukčním cílům nechtějí zavázat. Například Čína preferuje cíle vyjádřené v relativních ukazatelích, jako je snižování CO₂ na jednotku HDP. Některé rozvojové země navrhuji zohlednit tzv. historickou odpovědnost⁴, případně obecný solidární koncept stropu emisí na jednoho obyvatele.

Graf: Trend produkce emisí skleníkových plynů vs. cíl 2°C

Před začátkem nové celosvětové smlouvy na snižování emisí v roce 2020 hrozí, že dosažení cíle omezujícího růst průměrné globální teploty do konce století „pouze“ na 2°C již nebude reálné (analýza Climate Action Tracker).

Předpokládané dopady v roce 2100:

<ul style="list-style-type: none"> - „Oteplení“ o 3,5°C* - Nárůst hladiny oceánu o cca 1 m - Odumírání amazonského deštného lesa 	<ul style="list-style-type: none"> - „Oteplení“ o 2°C* - Nárůst hladiny oceánu o cca 80 cm - Rozsáhlé bělení korálů 	<ul style="list-style-type: none"> - „Oteplení“ o 1,5°C* - Nárůst hladiny oceánu o cca 65 cm - Pokles výnosů zemědělských plodin v nižších zeměpisných šířkách (v rozvojových zemích)
---	--	--

*Nárůst průměrné globální teploty do konce století oproti situaci před průmyslovou revolucí

³ Malé ostrovní státy, které jsou ohrožené vzestupem hladiny oceánů, požadují, aby cílem bylo maximální oteplení o 1,5°C.

⁴ Historická odpovědnost není založená na aktuálních emisích, ale na kumulativních emisích za celé průmyslové období. V tomto konceptu by Česká republika, s dlouhou průmyslovou historií, poskočila na žebříčku odpovědnosti.

Adaptace na změnu klimatu

Lidstvo nebude schopno zastavit emise skleníkových plynů ze dne na den. Ke změnám klimatu již dochází a vzhledem k setrvačnosti klimatického systému se určitým důsledkům již nevyhneme i při razantním snížení emisí. Na klimatických jednáních se domlouvají možné finanční či technické nástroje, jakým způsobem se na tyto změny připravit a snížit jejich negativní dopady. Škála možných adaptačních opatření je velmi široká – počínaje čistě technickými (ochrana pobřeží novými hrázemi, systémy včasného varování) přes nové postupy v různých hospodářských odvětvích (obměněné plodiny v zemědělství odolné například vůči suchu) až po legislativní (územní plánování, které bude počítat s častějšími extrémními výkyvy počasí).

Financování opatření v rozvojových zemích

Důležitým tématem vyjednávání je finanční pomoc chudým zemím, které nemají dostatek prostředků na vyrovnání se s dopady klimatické změny a na opatření na snižování emisí. V posledních letech se v rámci klimatických vyjednávání podařilo založit Adaptační fond⁵ a nověji i Zelený klimatický fond. Rozvinuté země se zavázaly, že do fondů budou přispívat, nicméně, podobně jako v oblasti rozvojové pomoci resp. spolupráce, reálné plnění fondů je menší než původní sliby. Státy na klimatických konferencích dojednávají, jakým způsobem se bude do fondů přispívat, jaké projekty budou podporované, kdo bude o rozdělování financí rozhodovat, a také jak se budou projekty vykazovat a kontrolovat.

Uhlíkové trhy

Kjótský protokol v sobě obsahuje princip uhlíkových kreditů a obchodu s nimi. Pokud jedna země sníží více, než jaký byl její cíl, může tento rozdíl v podobě uhlíkových kreditů prodat zemi, která má emise vyšší než je cíl, ke kterému se zavázala.⁶ Tato možnost by měla pomoci zajistit větší flexibilitu a také snížení nákladů redukce emisí – investovat do opatření snižujících emise se bude tam, kde je to levnější. V praxi se ale často uhlíkové trhy potýkají s řadou problémů. Například první kolo Kjótského protokolu díky hospodářskému kolapsu východního bloku vytvořilo velké množství levných kreditů a jejich přebytek může v budoucnu snížit motivaci emise reálně snižovat a raději spoléhat na nákup laciných kreditů. Závazky se sice splní, ale klimatu to nepomůže. S podobným problémem dnes bojuje i obdobný systém obchodování s emisními povolenkami v rámci Evropské unie (EU ETS).

Ochrana pralesů

Pálení a kácení deštných pralesů je významným zdrojem skleníkových plynů. Proto se téma ochrany pralesů stalo součástí klimatických vyjednávání. Státy, na jejichž území k odlesňování dochází, žádají finanční podporu a kompenzace za opatření vedoucí ke zpomalení či zamezení tohoto procesu. Jednou z možností, jak by takováto finanční podpora mohla fungovat, je zařazení projektů na ochranu pralesů do uhlíkových trhů. Ušetřené lesy by se vykazovaly jako opatření na zamezení vzniku skleníkových plynů pomocí

uhlíkových kreditů, které by pak mohly být dále prodávány. Tento postup je kritizován celou řadou nevládních organizací, protože by pravděpodobně generoval velké množství obtížně ověřitelných kreditů. Ty by mohli sytit uhlíkový trh, nadměrně snižovat cenu kreditů nebo také omezovat redukci emisí v jiných sektorech a částech světa.

4. VYJEDNÁVÁNÍ V PRAXI.

PLANETA NA TALÍŘI PARTIKULÁRNÍCH ZÁJMŮ?

Vyjednávání v praxi, vyjednávací skupiny, klimatická diplomacie: globální řešení versus partikulární zájmy, role nevládních organizací

Organizace vyjednávání

V celém procesu hraje důležitou formální i neformální roli generální sekretář(ka) UNFCCC, aktuálně Christiana Figueresová. Také nelze podcenit význam země hostící summit, jejíž zástupce jednání předsedá a může pozitivně i negativně ovlivnit průběh jednání. Na základě tradice OSN jsou státy rozděleny do pěti regionálních skupin. Podle tohoto rozdělení se také určuje, kde se budou klimatické summity konat. V klimatických vyjednáváních však země většinou jednají ve skupinách, které jsou tvořeny podle společných zájmů. Tyto skupiny se během setkání UNFCCC denně scházejí, koordinují svůj postup a vytvářejí společná stanoviska. Jednání tak jsou efektivnější. Pokud by každá z necelých dvou stovek signatářských zemí chtěla prezentovat své stanovisko v plénu, jednání by byla nekonečná. V praxi to znamená, že nejdříve hovoří vybraní zástupci jednotlivých skupin. Státy však samozřejmě mají právo a možnost vyjednat sami za sebe, mimo zařité zájmové skupiny. Využívají to hlavně větší státy a mnohé rozvojové země. Speciálním případem je Evropské unie, která má strukturovanější pravidla, viz níže.

Evropská unie na jednáních UNFCCC

EU vystupuje na klimatických jednáních jako jeden blok – mluví jedním hlasem. Vždy to bývá země, která má v té době tzv. předsednictví. V roce 2009 to byla také Česká Republika. Reprezentuje vždy konsenzuální společnou pozici, ke které dospěly evropské státy předchozí debatou. Rámcová pozice je každoročně schvalována před klimatickou konferencí Radou ministrů životního prostředí. Tato pozice umožňuje určitý manévrovací prostor, v rámci kterého se domlouvají zástupci zemí EU přímo na místě konference. Důležitou roli hraje Evropská komise resp. komisařka Connie Hedegaardová a Generální ředitelství pro oblast klimatu (DG Climate Action), které často připravuje návrhy společné pozice či vede jednání.

⁵ <http://www.climatefundsupdate.org/>

⁶ Česká republika prodala uhlíkové kredity Japonsku. Za utržené peníze se zřídil program Zelená úsporám na zateplování domů.

Tabulka: Nejdůležitější skupiny zemí na klimatických jednáních

African Group	Africké země
AOSIS	Aliance malých ostrovních států, kolem 50 zemí, jsou také členy G77
Environmental Integrity Group	Zahrnuje Mexiko, Švýcarsko a Jižní Koreu
EU	27 zemí Evropské unie
G77 a Čína	Blok rozvojových zemí, který má více než 130 členů
Least developed countries	Nejméně rozvinuté země – 48 zemí v rámci OSN s nejnižším HDP
OPEC	Sdružení zemí vyvážejících ropu
Umbrella group	Volná koalice rozvinutých zemí, které nejsou členy EU, zahrnující např. Austrálii, Kanadu, Island, Japonsko, Nový Zéland, Norsko, Rusko, Ukrajinu a USA

Průběh klimatických summitů

Každoroční klimatický summit trvá většinou dva týdny. Hlavními účastníky konference jsou **delegace** států, které ratifikovaly Úmluvu (a Kjótský protokol). Jedná se většinou o úředníky ministerstev životního prostředí, diplomaty, či různé experty na oblasti, o kterých se jedná. Poslední 3–4 dny konference se nesou ve znamení účasti ministrů a někdy i hlav států (jednání na vysoké úrovni).

Kromě oficiálních „delegátů“, se konference účastní také novináři, zástupci dalších mezinárodních institucí OSN (včetně vědců z IPCC) a množství dalších „**pozorovatelů**“. Jsou to v první řadě zástupci ekologických nevládních organizací, rozvojových organizací, mládežnických organizací, vědeckých institucí a v neposlední řadě i byznysu a průmyslu. Celkem může jít o 4 000 – 14 000 lidí na každém summitu. Většina jednání probíhá v angličtině. Hlavní plenární zasedání jsou však vedena a tlumočena v angličtině, arabštině, ruštině, španělštině, čínštině a francouzštině.

Klimatická konference vždy začíná **plenárním zasedáním**, kde mají přístup i média a pozorovatelé. Zde vyjednávací skupiny a nejdůležitější státy prezentují své pozice a schvaluje se program jednání. Brzy se ale jednání přesunou na úroveň tzv. **pracovních skupin**. Dvě z nich jsou **trvalé** a zabývají se např. vykazováním a metodikou měření emisí, právními i jinými praktickými aspekty existujících i budoucích smluv, apod.⁷ Kromě toho existují i **dočasné** pracovní skupiny, které mají většinou za cíl vyjednávat nové dohody a jejich podmínky. Pracovní skupiny jsou rovněž veřejné a probíhají ve velkých plenárních sálech pro stovky lidí. Opravdové vyjednávání se pak koná v tzv. **neformálních** skupinách, které jsou přístupné jen členům národních delegací, a kde se jedná o jednotlivých detailech a textové podobě budoucích dohod.

Neformální skupiny předávají **dohodnuté texty** pracovním, ty po projednání pošlou texty na plenární jednání. A poslední den či dva, již v přítomnosti ministrů jednotlivých zemí, se na plenárním jednání vyjednávají nedořešená témata. Velmi často se závěrečné jednání protáhne na celou noc či na další den.

Klimatické vyjednávání se přitom stává stále náročnější disciplínou. Témat (viz výše) je velké množství a vzájemně spolu souvisí. Účastníci, zejména představitelé delegací a pracovních skupin, musí být **zkušenými diplomaty**, orientovat se nejen v klimatologii a přírodních vědách, ale též v ekonomii, právu, apod. Předpokladem úspěchu každé delegace je zejména příprava srozumitelných pozic, s nimiž vyjednávači přicházejí.

Role nevládních organizací a byznysu

Jak již bylo popsáno, na klimatických jednáních se pohybují zástupci stovek až tisíců nevládních organizací z celého světa. Kromě primárně ekologicky zaměřených jsou to i rozvojové, či hájící zájmy původních obyvatel v různých částech planety, apod. Ke skupině „**pozorovatelů**“ patří též zástupci různých sdružení byznysu a průmyslu. V počátcích to byli často zástupci petrolejářských a těžebních společností se zájmem vyjednávání spíše zpomalit. V současnosti však značná část mezinárodní podnikatelské sféry podporuje zelená odvětví a patří k důležitým kritikům neexistence mezinárodní dohody na ochranu klimatu.

Obecně platí, že pozorovatelé primárně nehájí zájmy jednotlivých zemí, ale mají širší cíle. Nvládní organizace se snaží zvýšit povědomí veřejnosti o globálních problémech a propojují veřejnost s politiky. Občanská společnost zvyšuje **transparentnost** klimatických jednání, upozorňuje na problémy a nedokonalosti dojednaných politik, zejména když se politici poplácávají po zádech a prezentují jako úspěch opatření, jež nemají reálný přínos z hlediska klimatu. Několik stovek rozvojových a environmentálních nevládních organizací se sdružuje v rámci společné sítě **Climate Action Network (CAN)**. V průběhu klimatických konferencí každý den CAN organizuje tiskovou konferenci, publikuje zpravodaj a také vyhláší tzv. fosílii dne – negativní cenu, kterou dostávají státy, které ten který den jednaly proti zájmům ochrany klimatu. Nvládní organizace pořádají během dvou týdnů klimatické konference desítky seminářů a prezentací, které upozorňují na různé problémy a navrhují alternativní řešení.

Pravidelně také nevládní organizace a hnutí organizují mimo prostory konference alternativní summit či **pouliční průvody a demonstrace**, aby umožnily veřejnosti vyjádřit svůj názor a ukázaly politikům, že téma ochrany klimatu nenechává lidi chladnými.

⁷ SBSTA - Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice a SBI – Subsidiary Body for Implementation.

Obrázek: Demonstrace za ochranu klimatu během COP18 v Dauhá (prosinec 2012)

5. MÍSTO ZÁVĚRU. KLIMATICKÁ DIPLOMACIE MEZI VĚDOU A POLITIKOU

Výhled do budoucnosti aneb ke smyslu mezinárodního klimatického vyjednávání, možnosti a meze UNFCCC

Odpovědět jednoznačně na otázku zda **je mezinárodní klimatické vyjednávání úspěšné či nikoli**, není jednoduchým úkolem. Pokud bychom výsledky UNFCCC hodnotili na základě zajištění potřebného snížení emisí, nezbyvá než zaujmout kritické stanovisko. Klimatický systém naší planety nadále směřuje k nárůstu průměrných teplot o více než 2°C. Druhé období Kjótského protokolu vzbuzuje spíše rozpaky než nadšení a globální dohoda zahrnující všechny znečišťovatele začne platit nejdříve v roce 2020. Vědci, nevládní organizace, ale často i soukromé firmy požadují zintenzivnění snahy vyhnout se dramatické změně klimatu. Zpráva Global Risks 2013⁸ z dílny prestižního Světového ekonomického fóra považuje **růst emisí skleníkových plynů**, nedostatek potravin a vodních zdrojů za **největší rizika současného světa** (vedle nerovnoměrných příjmů a chronicky nevyrovnaných rozpočtů). Ekonomická, environmentální a sociální rizika se snoubí v nebezpečném koktejlu neudržitelného směřování globalizované ekonomiky.

Na druhou stranu, klimatická jednání na půdě OSN přinesla mnohé úspěchy v přenosu čistějších technologií či podpory adaptací a obecně hrají nezastupitelnou úlohu v popularizaci problému klimatické změny. Proces přes rozčarování v Kodani stále žije, státy světa sedí „u jednoho stolu“ a jednájí. Vždyť ani sourozencům UNFCCC ze Summitu Země, například úmluvě o biodiverzitě, se nežíje nejlhčeji – měřeno stavem pacienta, tedy naší planety. Je potřeba si uvědomit, že změna klimatu jako jedna z **největších mezinárodních výzev naší civilizace** nemá

a ani nemůže mít snadné řešení. V sázce je příliš mnoho: hluboké, a nikoli jen kosmetické změny v srdcích našich moderních průmyslových ekonomik a společností, v energetice, zemědělství a dopravě. Ekonomická prosperita a růst posledních sto padesáti let byl založený z velké části na **masivním využívání ropy, uhlí** a později plynu. Pokud chceme zamezit změnám klimatu, je potřeba většinu těchto paliv ponechat v zemi. Nejde o malou výzvu: jak přijmout, že nerostné „bohatství“ a černé zlato namísto prosperity přináší chudobu a zatěžuje budoucí i současné generace? Ačkoliv technická řešení existují, ekonomické zájmy spojené s využíváním fosilních paliv dosud prorůstají s politikou reprezentací a nevzdávají se svých pozic bez boje.

Ačkoliv mezinárodní klimatická jednání postupují velmi pomalu, neznamená to, že se nedaří emise skleníkových plynů omezovat. Investice do obnovitelných zdrojů po celém světě se pohybují v desítkách miliard dolarů ročně. V některých částech světa cenově konkurují nedotované obnovitelné zdroje těm konvenčním a cena „alternativních“ zdrojů energie klesá. Německo a Dánsko oznámili, že chtějí mít budoucí energetiku založenou téměř beze zbytku na obnovitelných zdrojích energie. I mnohé rozvojové země si uvědomují, že rozvoj za pomoci fosilních paliv je pro ně neudržitelný a mnohdy i technicky obtížně proveditelný.

Zajímavé odkazy

Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (oficiální stránky):
<http://unfccc.int/>

Změna klimatu (aktuální informace v češtině):
www.zmenaklimatu.cz

Earth Negotiations Bulletin (detailní analýzy International Institute for Sustainable Development):
<http://www.iisd.ca/>

ECO (konferenční deník nevládních organizací):
<http://climatenetwork.org/eco-blog>

Stránky Mezivládního panelu ke změně klimatu (IPCC):
<http://www.ipcc.ch/>

České shrnutí 4. hodnotící zprávy IPCC:
http://www.mzp.cz/cz/ipcc_ctvrta_hodnotici_zprava

tcktcktck (celosvětová kampaň na ochranu klimatu):
<http://tcktcktck.org/>

Adoptuj vyjednavče (příklad projektu zapojení veřejnosti):
<http://adoptanegotiator.org/>

⁸ Howell, Lee (ed.), „Global Risks 2013. Eighth Edition,“ World Economic Forum, Ženeva, 2013.

Průvodce mezinárodním klimatickým vyjednáváním

Autoři:	Jan Doležal, Jiří Jeřábek
Grafická úprava:	Creative Heroes (www.creativeheroes.cz)
Adresa vydavatele:	Glopolis Soukenická 23 110 00 Praha 1 Czech Republic www.glopolis.org
Copyright ©	Glopolis prosinec 2012

Glopolis je nezávislé analytické centrum (think-tank) se zaměřením na globální výzvy a příslušné odpovědi České republiky a EU. Ve spolupráci s těmi, kteří utvářejí politiku, byznys a veřejné mínění, je naším dlouhodobým cílem zlepšit politickou kulturu a přispět k přechodu na chytrou ekonomiku, k energetické a potravinové zodpovědnosti. Pro více informací navštivte webové stránky www.glopolis.org

Publikace vyšla s finanční podporou České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR a s podporou Evropské unie. Obsah publikace nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů a nezakládá odpovědnost z jejich strany. Více na www.mzv.cz a na www.europa.eu.

Publikace je licencována dle licence Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivateWorks 2.5. Obsah této publikace může být reprodukován nevládními organizacemi pro nekomerční účely (laskavě zašlete kopie na adresu vydavatele). Všechny další formy reprodukování a šíření s komerčním záměrem vyžadují souhlas držitele práv.

)(glopolis